
RMK kogukonnaaladel metsatööde planeerimisse kohalike kogukondade kaasamise juhend

1. Üldsätted

Juhendi eesmärk on kehtestada kogukonnaalade määramise, kogukonnaalade üle arvestuse pidamise, kogukonnaaladel tööde planeerimise ning kohalike kogukondade tööde planeerimisse kaasamise nõuded. Kaasamist korraldades soovib RMK planeerida oma tegevusi tasakaalukalt, otsides alale sobivaimat lahendust võttes arvesse nii RMK ülesandeid ja kohustusi, kui kogukondade huve.

2. Mõisted ja lühendid

Juhendis kasutatakse mõisteid ja lühendeid järgmises tähenduses:

- 2.1. **kogukonnaala** – kohaliku omavalitsuse poolt üldplaneeringuga või avatud menetluse käigus valla- või linnaelanike õigustatud vajadustest ja huvidest lähtuvalt määratletud tiheasustusüksuse lähedal asuv riigimetsa ala; kattub varasema mõistega kõrgendatud avaliku huviga ala;
- 2.2. **kohalik kogukond** – kogukonnaala läheduses elavad, kinnistuid omavad või kasutavad inimesed, keda metsatööd otseselt mõjutavad;
- 2.3. **kohalik vabaühendus** – piirkonnas tegutsev avalikes huvides tegutsev vabaühendus, millesse kuuluvad kogukonna liikmed või elanikud;
- 2.4. **üleriigiline vabaühendus** – erinevates kohalikes omavalitsustes samaaegselt avalikes huvides tegutsevad vabaühendused;
- 2.5. **kaasamine** – võimaluse loomine kogukonnaaladel kohalikele kogukondadele neid mõjutavate tegevuste planeerimises osalemiseks ja seisukohtade esitamiseks;
- 2.6. **kogukonnaala metsatööde plaan** – kogukonnaalal planeeritavate metsatööde paiknemist, mahtu ja järjekorda määratletud ajaperioodil kirjeldav plaan, mis on tervikkava lisaks;
- 2.7. **RMK KOV-i põhine kogukonnaalade tervikkava** – RMK, KOV-i ja kogukonna koostöös loodud kõigi KOV-i territooriumil asuvatel RMK kogukonnaaladel planeeritavate tegevuste tervikkava;

- 2.8. **RMK metsatööde kaart** – Maa-ameti avalikus kaardirakenduses avaldatud andmed riigimetsa kohta;
- 2.9. **kavade rakendus** – RMK sisene töövahend kogukonnaalade kirjelduste ja metsatööde plaanide koostamiseks;
- 2.10. **asustusüksus** – asula, milleks on linn, küla, alevik või alev;
- 2.11. **kaalutlemiskomisjon** – osapoolte ootuste kaalumiseks ja kogukonnaalade tervikkava koostamise protsessi toetamiseks moodustatud alaline RMK komisjon, kuhu kuuluvad regioonide kaasamisspetsialistid ja kommunikatsioonispetsialist, kes vajadusel kaasavad täiendavaid liikmeid;
- 2.12. **KOV** – kohalik omavalitsus;
- 2.13. **ÜP** – üldplaneering;
- 2.14. **AKO** – RMK arendus- ja kliimaosakond;
- 2.15. **QGIS** – RMK töövahend kogukonnaalade haldamiseks.

3. Kogukonnaala määramine ja avalikustamine

- 1.1. Kogukonnaala määramiseks teeb KOV ÜP koostamise käigus RMK-le ettepaneku käsitleda teatud riigimetsa osa kogukonnaalana.
- 1.2. Kui ÜP protsessi käigus on enne ÜP kehtestamist vajalik alade käsitlemine kogukonnaaladena, on KOV-l võimalus RMK-le esitada vastav taotlus kirjalikult. KOV-iga selliselt kokkulepitud kogukonnaaladel kuni ÜP kehtestamiseni planeeritakse metsatöid lähtudes käesolevast juhendist.
- 1.3. Planeeringute spetsialist saadab info ÜP-s määratud kogukonnaaladest regiooni juhile, kaasamisspetsialistile, regiooni metsaülemale, varumisjuhile, metsakasvatusejuhile ja vajadusel teistele alaga seotud struktuuriüksuste juhtidele.
- 1.4. Kaasamisspetsialist tähistab kogukonnaalaks määratava riigimetsa ala ringpiiresse jäävad eraldised maakasutuse QGIS rakenduses kogukonnaala hulka kuuluvaks, sisestab alale tunnuse ÜP ja kohapeal kasutatava ja üldiselt arusaadava või ÜP-s määratud nimetuse.
- 1.5. Kaasamisspetsialist avalikustab ÜP-s määratud kogukonnaalad RMK metsatööde kaardil esimesel võimalusel, kuid mitte hiljem kui 2 nädalat pärast ÜP kinnitamist.
- 1.6. Planeeringute spetsialist informeerib kaasamisspetsialisti ja regiooni metsaülemat kogukonnaalade jooksvatest muudatustest ja kaasamisspetsialist vastutab kogukonnaalade ruumikuju ajakohastatult Maa-ametisse esitamise eest.
- 1.7. Planeeringute spetsialist uuendab RMK metsatööde kaardil avalikustatud kogukonnaalade masinloetava kihi (.shp), edastab selle kommunikatsioonispetsialistile, kes lisab selle RMK kodulehele iga aasta 31. jaanuariks.

4. RMK-sisene kogukonnaalade tervikkava planeerimine

- 1.1. Regiooni juht korraldab KOV-i põhiselt metsatööde vajalikkuse väljaselgitamise kogukonnaaladel.
- 1.2. Kogukonnaaladel tööde planeerimiseks koostatakse igas regioonis KOV-ide põhiselt tervikvaade KOV-i territooriumil asuvate kogukonnaalade tööde vajadusest.
- 1.3. Metsatööde vajaduse põhjal otsustab regioon kogukonnaalade metsatööde tervikkava koostamise järjekorra KOV-ide viisi.
- 1.4. AKO kaasamiskoordinaator esitab lähteülesande järgmise aasta kaasamistegevuste tööplaani koostamiseks hiljemalt 10. septembril ja regiooni juht kavandab kogukonnaalade tervikkava koostamise kogukonnaaladel, mille kinnitab oma otsusega RMK juhatus.
- 1.5. Erakorraliste asjaolude esinemisel võib regiooni juht otsustada, et kõigile kogukonnaaladele korraga tervikkava ei koostata, vaid koostatakse metsatööde plaan ühe kogukonnaala kohta.
- 1.6. Kaasamisspetsialist kogub teistelt struktuuriüksustelt sisendit kogukonnaalade metsatööde plaani ja kogukonnaalade tervikkava koostamiseks.

5. Kogukonnaalade tervikkava koostamise algatamine

- 5.1. Kogukonnaalade tervikkava koostamise ettevalmistamiseks korraldab kaasamisspetsialist kohtumise KOV-iga, kus:
 - 5.1.1. kaasamisspetsialist kirjeldab kogukonnaalasid metsanduslikust vaatest ja tutvustab võimalikke erinevaid tegevusi;
 - 5.1.2. kaardistatakse KOV-i ootused planeerimisele kogukonnaaladel, KOV-i prioriteedid, piirangud ja ettepanekud, mis on olulised metsatööde planeerimisel;
 - 5.1.3. kaardistatakse koos KOV-iga puudutatud osapooled ja selgitatakse välja kohaliku kogukonna esindajad, kohalikud avalikes huvides tegutsevad vabaühendused ja kaasatavate ring;
 - 5.1.4. lähtuvalt RMK kaasamise heast tavast lepitakse kokku kaasamise teavituspõhimõtted, põhilised sõnumid, otsuse tegemise viis (volikogu, valla- või linnavalitsuse otsus) ja RMK ning KOV-i rollid ja tegevused protsessi käigus;
 - 5.1.5. lepitakse kokku tervikkava avalikustamise põhimõtted;
 - 5.1.6. lepitakse kokku kogukonnaalade tervikkava koostamise põhimõtted ja kaasamise ajakava.

6. Kaasava planeerimise algatamise üldpõhimõtted

- 6.1. Kaasamine planeeritakse KOV-iga arutelu käigus selgunud ettepanekutest lähtuvalt.

- 6.2. Juhul, kui kaasamise korralduse osas ei ole sõlmitud muud kokkulepet, lähtub RMK käesolevast juhendist.

7. Kogukonnaalade tervikkava kavandi ettepanekute kogumine

- 7.1. Kogukonnaalade tervikkava kavand avaldatakse ettepanekute esitamiseks enne lisade (metsatööde plaanide) koostamist. Kogukonnaalade tervikkava kavandile laekunud ettepanekuid kasutatakse nii kava, kui selle lisade koostamisel. Juhul, kui kaasamise korralduse osas ei ole sõlmitud muud kokkulepet, lähtub RMK käesolevast juhendist.
- 7.2. Kaasamisspetsialist avalikustab kogukonnaalade tervikkava kavandi RMK kodulehel ja KOV-i infokanalites ja ootab tagasisidet vähemalt 21 päeva alates kavandi avalikustamisest.
- 7.3. Kaasamisspetsialist teeb kokkuvõtte saadud tagasisidest KOV-le ja arvamuse avaldajatele.

8. Kogukondade teavitamine kaasamisega alustamisest

- 8.1. Kaasamisspetsialist koostab koos varumisjuhi, metsakasvataja ja kommunikatsioonispetsialistiga ühe omavalitsuse kõigil kogukonnaaladel paiknevate metsade kirjeldused, mis on tervikkava osa, vajadusel koos RMK metsamajandamise soovitusetega, kus kirjeldatakse ja selgitatakse kogukonnaaladel vajalikke töid.
- 8.2. Kaasamisspetsialist saadab teate kogukonnaalade tervikkava projekti lisade (metsatööde plaanide) koostamise koosolekute toimumisest vähemalt 30 päeva enne avalike koosolekute toimumist koos palvega levitada infot kohalikele elanikele KOV infokanalites.
- 8.3. Kaasamisspetsialist lepib KOV-iga kokku kogukonna ja kohaliku omavalitsusega aruteluks sobiva aja ja koha.
- 8.4. Kaasamisspetsialist kutsub kokku kogukonnaala plaani koostamiseks avaliku arutelu vastavalt KOV-ilt saadud kogukonna esindajatele ja eelnevale kaasamise plaanile.
- 8.5. Kommunikatsioonispetsialist korraldab laiema teavituse avalikust arutelust, kasutades vajadusel nii piirkondlikke infokanaleid, sotsiaalmeediat, otsepostitust, füüsilisi plakateid kui RMK kodulehte, kaasates vajadusel teisi RMK töötajaid.
- 8.6. Koos kutsega arutelule võib RMK esitada metsatööde plaani kavandi.
- 8.7. Kokkuleppel KOV-iga võib toimuda mitme kogukonnaala menetlemine samaaegselt ühe avaliku arutelu käigus või muul viisil.

9. KOV-i ja kohaliku kogukonna või elanike kaasamine avalikul arutelul nende ettepanekute väljaselgitamiseks

- 9.1. Kaasamisspetsialist korraldab metsatööde plaani koostamiseks KOV-i ja kohaliku kogukonna või elanikega arutelu, mille eesmärgiks on selgitada välja kogukonna huvid.
- 9.2. Kaasamisspetsialist tutvustab kogukonnaala, KOV-ga kokku lepitud tervikkava koostamise põhimõtteid, võimalusi tööde plaanimisel kaasa rääkida ning RMK metsatööde plaani kavandit, kui see on eelnevalt koostatud.
- 9.3. Üldjuhul osaleb kogukonna või elanikega avalikul arutelul kaasamisspetsialist ja teda metsatööde plaani koostamisel toetav regiooni töötaja. Vajadusel osalevad kaasamisspetsialisti kutsel arutelul teised RMK töötajad.
- 9.4. Koosolekul osalejad registreeritakse, et tagada koosolekul osalenute informeerimine.
- 9.5. Kaasamisspetsialist korraldab 7 päeva jooksul arutelu kokkuvõtte koostamise ning saadab valminud kokkuvõtte kõigile osalejatele registreerimislehel märgitud e-posti aadressidele. Kaasamisspetsialist korraldab kokkuvõtte ja koosolekul osalenute nimekirja salvestamise DHS-i.
- 9.6. Kommunikatsioonispetsialist korraldab arutelu kokkuvõtte avaldamise RMK kodu- ja kohalikes infokanalites.
- 9.7. Võttes aluseks avalikul arutelul või selle eel esitatud seisukohad ja kaardistatud huvid käivitab RMK metsatööde plaani kavandi koostamise või selle muutmise, kui see oli koostatud enne arutelu toimumist 30 päeva jooksul.

10. Kogukonnaaladele eraldi metsatööde plaanide koostamine

- 10.1. Iga kogukonnaala või üksteise lähedal paiknevate kogukonnaalade kompleksi kohta koostatakse eraldi metsatööde plaan, kus on:
 - 10.1.1. kogukonnaala ja alal olevate metsade kirjeldus;
 - 10.1.2. erinevates järkudes plaanitud tööd;
 - 10.1.3. KOV-i ja kogukonnaga kokkulepitud põhimõtted konkreetse kogukonnaala metsatööde tegemiseks;
 - 10.1.4. muu alaga seotud teave.
- 10.2. Kaasamisspetsialist selgitab välja alaga seotud RMK struktuuriüksused ja küsib sisendit seal planeeritavate tööde kohta, mis oleks vaja lisada metsatööde plaani.
- 10.3. Kaasamisspetsialist koostab lähtuvalt saadud sisenditest metsatööde plaani kavandi ja saadab üldjuhul 7 päeva jooksul arvamuse avaldamiseks plaaniga seotud struktuuriüksuste juhtidele ja alalisele kaalutlemiskomisjonile.
- 10.4. Ootuste vasturääkivuste korral kaalutleb RMK erinevate huvide vahel ja leiab sobiliku terviklahenduse, mis vormistatakse metsatööde plaanina.
- 10.5. Kaalutlemiskomisjon otsustab, kuidas minnakse edasi metsatööde plaani kavandi avalikustamise, muutmise ja kaasamisega.

- 10.6. Kaasamisspetsialist, varumisjuht ja kommunikatsioonispetsialist koostavad üldjuhul 7 päeva jooksul ettepanekute kokkuvõtte koos RMK poolsete vastustega ettepanekutele ja metsatööde plaani kavandi.
- 10.7. Vajadusel, KOV-i soovil ja kui kaasamise tulemusena tekib osapoolte soovide vahel konkurents, koostab RMK konkureerivate soovide osas erinevad stsenaariumid ja lisab erinevate lahenduste eelised ja puudused.
- 10.8. Kaasamisspetsialist saadab teate ettepanekute kokkuvõtte ja nende alusel valminud metsatööde plaani kavandi valmimisest e-kirjaga KOV-ile ning kohalikule kogukonnale või elanikele, kes ettepanekuid on saatnud või arutelul osalenud.
- 10.9. Kommunikatsioonispetsialist korraldab teate avaldamise ettepanekute kokkuvõtte ja metsatööde plaani kavandi valmimise kohta RMK kodulehel, RMK sotsiaalmeedia kanalis ning võimalusel ka sotsiaalmeedia kogukonnaalaga seotud kohalikes gruppides.
- 10.10. Avalikku arutelu korraldakse, kui kaasamisspetsialist või kaalutlemiskomisjon seda vajalikuks peavad.
- 10.11. Kaasamisspetsialist korraldab metsatööde plaani kavandi või stsenaariumite tutvustamiseks koosoleku või korraldab selle muul sobilikul viisil, lähtudes laekunud ettepanekute sisust.
- 10.12. Üldjuhul RMK eelistab kaasamise korraldust, mis võimaldab kogukonna liikmete või kohalike elanikega otse suhtlust, kohtumiste korraldamist või muul sobival viisil ära kuulamise ja selgituste andmise võimaluse loomist.
- 10.13. RMK jätkab kaasamisprotsessi, kuni on selgunud metsatööde plaani koostamise seisukohalt olulised kogukonna ja/või elanike huvid.

11. Kogukonnaalade tervikkava koostamine

- 11.1. RMK koondab kaasamise käigus laekunud ettepanekud, neile antud vastused ja koostatud metsatööde plaanide kavandid kogukonnaalade tervikkavaks.
- 11.2. RMK korraldab kohtumise KOV-iga enne kogukonnaalade tervikkava esitamist. Kohtumisel tutvustatakse kaasamise tulemusi ning selle põhjal koostatud kogukonnaalade tervikkava kavandit ning kuulatakse ära KOV-i seisukohad ja viiakse vajadusel sisse täiendused.
- 11.3. Kui KOV-i seisukohad muutuvad või täiendused muudavad kogukonnaalade tervikkava kavandit oluliselt, kutsub kaasamisspetsialist kokku kaalutlemiskomisjoni.

12. Kogukonnaalade tervikkava kinnitamine

- 12.1. Kaasamisspetsialist kooskõlastab kogukonnaalade tervikkava regiooni juhiga, seejärel metsakasvatusjuhi ja teiste seotud struktuuriüksuste juhtidega ning informeerib metsamajanduse eest vastutavat juhatuse liiget tervikkava valmimisest.
- 12.2. Kõik kogukonnaalade tervikkavad kinnitab RMK juhatas.

- 12.3. Kaasamisspetsialist saadab RMK-s kinnitatud kogukonnaalade tervikkava ja kokkuvõtte kaasamisprotsessist e-kirjaga KOV-le nõusoleku saamiseks.
- 12.4. KOV annab nõusoleku kogukonnaalade tervikkavas kirjeldatud metsatööde plaanide järgi tööde tegemiseks. KOV võib põhjendatult keelduda nõusoleku andmisest, siis jätkatakse kaasamisprotsessi sobiva lahenduse leidmiseks.
- 12.5. Vastavalt KOV-i nõusolekule muudab kaasamisspetsialist esimesel võimalusel kogukonnaalade tervikkava koostamise rakenduses kogukonnaala plaani staatuse.
- 12.6. Kaasamisspetsialist saadab teate kogukonnaalade metsatööde tervikkava kinnitamisest kohalikule kogukonnale või elanikele, kes ettepanekuid on saatnud või kogukonnaalade tervikkava koostamise aruteludel osalenud.
- 12.7. Kommunikatsioonispetsialist avaldab teate kogukonnaalade tervikkava kinnitamisest piirkondlikes infokanalites.

13. Kinnitatud kogukonnaalade tervikkava alusel tehtavatest töödest teavitamine

- 13.1. Enne kogukonnaalal tööde alustamist saadab kaasamisspetsialist vajadusel kogukonnaalade tervikkava alusel tehtavate tööde kohta teate e-kirjaga KOV-ile ning kohalikule kogukonnale või elanikele, kes kogukonnaalade tervikkava koostamise käigus ettepanekuid on saatnud või kogukonnaalade tervikkava koostamise arutelul osalenud.
- 13.2. Kommunikatsioonispetsialist korraldab punktis 13.1 kirjeldatud teate avaldamise piirkondlikes infokanalites.

14. Kinnitatud kogukonnaalade tervikkava muutmine

- 14.1. KOV ja RMK lepivad kokku, millal ja mil viisil kogukonnaalade tervikkava muudetakse ja uus kokkulepe saavutatakse.
- 14.2. Kinnitatud kogukonnaalade tervikkava muutmise algatab:
 - 14.2.1. KOV-i pöördumine RMK poole muuta kogukonnaalade tervikkava;
 - 14.2.2. RMK juhatuse poolse pöördumisega KOV-i poole

15. Metsatööde plaanis kokku leppimata tööd kogukonnaaladel

- 15.1. Varumisjuht, looduskaitsetööde juht, metsaparandaja, raieõigusspetsialist või teised RMK töötajad informeerivad kaasamisspetsialisti kogukonnaalade metsatööde plaanis kokku leppimata tööde tegemise vajadusest kogukonnaalal.
- 15.2. Kaasamisspetsialist kooskõlastab vajaduspõhised, erakorralised või ettenägematud tööd KOV-iga kirjalikult, välja arvatud otsese ohu vältimiseks inimese elule või varale ning metsakahjustuste ära hoidmiseks või leviku tõkestamiseks. Viimati mainitu puhul saadab kaasamisspetsialist KOV-le teavituse plaanitavatest töödest.

- 15.3. Kommunikatsioonispetsialist korraldab laiema teavituse erakorralistest ja ettenägematutest töödest.
- 15.4. Kaasamisspetsialist koostab muudatuste kirjeldamiseks vajadusel metsatööde plaani lisa.
- 15.5. Kommunikatsioonispetsialist korraldab metsatööde plaani muudatuste avalikku teavitust.
- 15.6. Kaasamisspetsialist sisestab muudetud kogukonnaalade metsatööde plaani kokkulepitud tingimused tööde tegemiseks esimesel võimalusel pärast kogukonnaalade metsatööde plaani kinnitamist maakasutuse QGIS-rakendusse.